

Nissemaskiner og navigation

Af Lars Ballieu Christensen, rådgiver, Ph.D., cand.comm. (lbc@sensus.dk)

I Nissemaskinen – den nyeste børnefilm med den gamle mand Peddersen og hans talende kat Findus – får Findus tre ønsker af en nisse. Han vælger at bruge et af dem til at ønske, at Peddersens tekniske opfindelser for en gangs skyld vil virke efter hensigten. Selv med brug af en trylleolie lykkes det kun delvist med nissemaskinen. Den er ellers opfundet og konstrueret med de helt rigtige hensigter og med hjertet på rette plads.

Jeg så filmen for nylig med min 4-årige søn, og det slog mig at Peddersens opfinderi er et ganske godt billede på hvorledes vi i mange år har udviklet kompenserende hjælpemidler. Set udefra virker mange hjælpemidler – hvad enten der er tale om produkter eller tjenester – lidt Storm P-agtige. Som når man eksempelvis skal blande TDC ind i det for at kunne føre en samtale mellem en hørende og en døv eller døvblind. Eller når man mener det nødvendigt at udvikle særlige lukkede miljøer med forsimplede brugergrænseflader til brug for døvblinde.

I mange tilfælde er der en historisk forklaring på, at løsningerne og tjenesterne ser ud som de gør. Der var måske tale om state-of-the-art, da løsningerne blev udviklet. Eller der var ikke andre alternativer. I andre tilfælde er man ganske givet blevet fanget i fælden, som opstår når det gode bliver det bedstes værste fjende: I forsøget på at finde den mest optimale løsning til en bestemt gruppe mennesker, afviser man en række ellers udmærkede standardteknologier. Den negative effekt af at blive fanget i den fælde, er i en række tilfælde blevet yderligere forstærket af såvel formyndertrang som manglende vilje til at engagere professionel teknologisk bistand.

Som rådgiver med speciale i at yde netop den form for bistand er jeg naturligvis ikke helt upartisk. Alligevel vil jeg vove pelsen: Udviklingen af fremtidens kompenserende IT-baserede hjælpemidler forudsætter at man baserer sig på standardteknologier og kræver i mange tilfælde også en professionalisering af arbejdet. Desuden forudsætter udviklingen af vi fastsætter realistiske ambitioner og at vi gør op med forestillingen om at forskellige handicapgrupper skal beskyttes mest muligt mod teknologien.

Verden af i dag er så kompleks, at hvis man skal kunne indgå i sociale, teknologiske sammenhænge og udnytte almindelige teknologier på lige fod med alle andre, så skal man basere sig på standardløsninger. I mange tilfælde vil døvblinde have nøjagtig samme behov for at anvende informationsteknologi som alle andre mennesker. I nogle tilfælde vil døvblinde endda kunne drage endnu større nytte af standardteknologien end andre. Lad mig give et par eksempler:

Et af de områder, som jeg forventer mig mest af på hjælpemiddelområdet, er lommecomputere. Ikke specialudviklede apparater, men almindelige PDA'er og SmartPhones. I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at ændre brugergrænsefladen og supplere den almindelige PDA eller SmartPhone med et punktskriftdisplay og et punktskrifttastatur, men grundlæggende er der tale om et standardprodukt. Vi har allerede set de første apparater af denne type i form af eksempelvis PacMate fra amerikanske Freedom Scientific og Pronto fra tyske Baum.

Fordelene er åbenbare: Uden at skulle gøre noget specielt kan løsningerne anvendes til at læse og skrive dokumenter, til at browse på nettet, sende og modtage e-post og SMS og til at chatte. Lommecomputere understøtter de seneste netværkstjenester og kan gå på nettet via eksempelvis GPRS og trådløse forbindelser. Der findes en række forskellige GPS-løsninger, som kan hjælpe brugeren med at navigere. Og så snart der for alvor begynder at komme RFID¹ tags på dagligvarer, busstoppesteder og andre informationskilder i det offentlige rum, vil lommecomputeren hurtigt kunne bringes til at kunne afkode dem og præsentere informationen i et fornuftigt format for den enkelte: Fx punktskrift for døvblinde og blindfødte, syntetisk tale for senblinde, ordblinde og læsesvage.

Med hvad så med teksttelefoner og tolkeløsninger? Mit umiddelbare bud er, at man skal udforske standardteknologierne: SMS anvendes allerede i dag i stor stil blandt døve brugere som alternativ til teksttelefonen. Det var godt nok ikke "formynderne" men ungerne selv, som fik idéen, men det virker ganske godt alligevel og vil sandsynligvis også være et fremragende alternativ eller supplement til teksttelefonen for døvblinde. Tilsvarende vil man sandsynligvis finde, at almindelige chat og IM-programmer² på lommecomputere som PacMate og Pronto med lidt øvelse i mange tilfælde vil kunne anvendes som tolkeløsning til døvblinde.

Nuvel, det kræver træning af såvel brugere som støttepersoner og tolke. Det kræver sandsynligvis også workshops med leverandører og rådgivere om hvorledes man udnytter standardteknologien bedst muligt. På den anden side er de penge nok givet bedre ud end hvis de var blevet anvendt til udvikling af specialløsninger.

¹ Computerchips indbygget i alting giver masser af nye muligheder. Der er tale om små chips, som kan rumme en mængde information. RF står for "radio frequency". Det er mærker, som trådløst kan overføre deres id-nummer og anden information til en læser, som typisk kan være op til et par meter borte. Mærkerne er tænkt som en afløser for bl.a. stregkoder, men også som supplement til vejskilte, buskilte, indlægssedler i medicinalemballage, varedeklarationer, etc.

² IM = Instant Messaging, fx Microsoft Messenger